

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมและมีการผลิตผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ ออกมาหล่อเลี้ยงประชากรทั้งในและต่างประเทศมาเป็นเวลาช้านาน และจากนโยบายของรัฐบาลในการใช้ยุทธศาสตร์ครัวไทยสู่ครัวโลก เพื่อเป็นการส่งเสริมการขยายตลาดอาหารไทยให้กระจายออกไปทั่วโลก รวมทั้งกระแสการบริโภคอาหารปลอดภัยในประชาคมโลกกำลังเป็นที่นิยมมากขึ้น และในฐานะที่ประเทศไทยเป็นผู้ผลิตและส่งออกอาหารชั้นนำของโลก จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการผลิตอาหารที่ปลอดภัย โดยจะต้องเริ่มต้นที่การบำรุงดูแลรักษาคุณภาพดินให้ดีเสียก่อน ดังนั้นการที่เกษตรกรไทยหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพจึงมีส่วนสำคัญในการฟื้นฟูสภาพดินและทำให้ประชาคมเชื่อมั่นในสินค้าเกษตรและอาหารไทยมากยิ่งขึ้น สอดรับกับนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่ระบุว่า การผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพอย่างแพร่หลายถือเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น เพราะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันบนเวทีโลก เนื่องจากผู้บริโภคต่างให้ความสำคัญกับสุขอนามัยและความปลอดภัยทางด้านอาหาร ทั้งนี้การเกษตรอินทรีย์จะช่วยลดต้นทุนการผลิตลงกว่าร้อยละ 70 แล้ว ยังลดการนำเข้าปุ๋ยเคมีและสารเคมีจากต่างประเทศ (มติชนกรู๊ป: 2549, ออนไลน์)

ปัจจุบันประเทศไทยผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในเชิงอุตสาหกรรม เพื่อใช้ในการเพาะปลูกและการส่งออก จำนวนโรงงานที่ผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่จดทะเบียนไว้กับกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมมีจำนวน 152 โรงงาน คาดว่ามีปริมาณการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ในประเทศประมาณปีละ 100,000 ตัน ซึ่งภาคกลางมีโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์มากที่สุดจำนวน 70 แห่ง รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 36 แห่ง และภาคเหนือ 22 แห่ง โดยส่วนมากโรงงานผลิตปุ๋ยอินทรีย์นั้นจะตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีความต้องการใช้และเป็นพื้นที่ที่มีวัตถุดิบในการผลิต จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมและครัวเรือนเกษตรกรพบว่าเกษตรกรใช้จ่ายเงินสดในการซื้อปุ๋ยอินทรีย์โดยเฉลี่ยประมาณ 250 บาท/ครัวเรือน/ปี และคาดว่าปริมาณความต้องการปุ๋ยอินทรีย์ของครัวเรือนเกษตรกรไทยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยการสำรวจเบื้องต้นพบว่า เกษตรกรมีความต้องการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ 542,807 ตัน ในปี 2549 ไทยนำเข้าปุ๋ยอินทรีย์ 2,039.84 ตันเป็นมูลค่า 15.37 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี 2548 แล้วทั้งปริมาณและมูลค่าเพิ่มขึ้นร้อยละ 70.7 และ 15.8 โดยแยกเป็นการนำเข้าปุ๋ยอินทรีย์จาก

พืชร้อยละ 51.2 ของปริมาณการนำเข้าปุ๋ยอินทรีย์ทั้งหมด ซึ่งเกือบทั้งหมดนำเข้าจากจีน ส่วนปุ๋ยอินทรีย์จากสัตว์คิดเป็นร้อยละ 29.9 ของปริมาณการนำเข้าปุ๋ยอินทรีย์ทั้งหมด นำเข้าจากอิตาลีและจีนเป็นสำคัญ แนวโน้มการเติบโตของปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มมากขึ้นเนื่องจากปัจจุบันการใช้ปุ๋ยอินทรีย์อยู่ในปริมาณต่ำ รวมทั้งมาตรการควบคุมมาตรฐานของปุ๋ยอินทรีย์ซึ่งจะเป็นการควบคุมมาตรฐานการผลิตและการจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์อย่างเป็นระบบมากขึ้น ทำให้เกษตรกรมีความมั่นใจในการใช้ปุ๋ยอินทรีย์มากขึ้น (ศูนย์วิจัยกสิกรรมไทย: 2550, ออนไลน์)

จังหวัดลำปางเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการผลิตผลผลิตทางการเกษตรทั้งข้าว ไม้ผลและไม้ยืนต้นเป็นจำนวนมาก สบปราบเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดลำปางที่มีสภาพทางภูมิศาสตร์และการดำรงชีวิตโดยมีอาชีพทางการเกษตรเป็นหลัก โดยมีประชากรที่ประกอบอาชีพการเกษตรจำนวน 6,548 คนหรือร้อยละ 95.3 และมีพื้นที่ในการเพาะปลูกจำนวน 51,334 ไร่ มีการเพาะปลูกพืชหลากหลายชนิด เช่น ข้าวเจ้า ข้าวเหนียว อ้อยโรงงาน ถั่วเหลือง และถั่วลิสง เป็นต้น (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์: 2547, ออนไลน์) ในแต่ละปีจะต้องใช้ปัจจัยการผลิตเป็นจำนวนมากซึ่งหนึ่งในนั้นคือปุ๋ย ซึ่งมีปริมาณการจำหน่ายประมาณ 370 ตัน (รายงานกิจการประจำปี สหกรณ์การเกษตรสบปราบ จำกัด, 2547, หน้า32) โดยในปัจจุบันเกษตรกรในอำเภอสบปราบจะจัดหาปุ๋ยอินทรีย์ได้จากร้านค้าของสหกรณ์การเกษตรสบปราบซึ่งจำหน่ายสินค้าตราอินทรีย์เทค มีปริมาณประมาณ 20 ตันต่อปีและจากร้านค้าท้องถิ่นในอำเภอสบปราบ และจากอำเภอใกล้เคียงรวมทั้งร้านค้าในอำเภอเมืองด้วย และในแต่ละปีจะมีผลิตภัณฑ์ปุ๋ยอินทรีย์เพิ่มขึ้นมาในท้องตลาดหลายชนิด เช่น ทรายค่างควายเหยียบโลก ซึ่งจะใช้พนักงานส่งเสริมการตลาดเข้ามาแนะนำและรับคำสั่งซื้อจากลูกค้าโดยตรง ทั้งนี้ทำให้แต่ละตราสินค้าต้องเข้ามาแข่งขันส่วนแบ่งตลาดโดยใช้วิธีการต่าง ๆ

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกร เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ในการจัดทำแผนและกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีผลต่อการเลือกซื้อปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรในอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง
2. ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการธุรกิจปุ๋ยเพื่อใช้ในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร

1.4 นิยามศัพท์

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด หมายถึง ปัจจัยที่ใช้สนองความต้องการของเกษตรกร ประกอบด้วย ปัจจัยผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด

การตัดสินใจเลือกซื้อ หมายถึง การเลือกที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากบรรดาทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่ ซึ่งในที่นี้จะหมายถึงการใช้ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดช่วยในการตัดสินใจซื้อปุ๋ยอินทรีย์

ปุ๋ยอินทรีย์ (Organic Fertilizer) หมายถึง ปุ๋ยที่ผลิตจากอินทรีย์สาร โดยกรรมวิธีต่าง ๆ และจะเป็นประโยชน์ต่อพืชเมื่อผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทางชีวภาพเสียก่อน

เกษตรกร หมายถึง ผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้ผลิตพืชผลทางการเกษตรเป็นหลักในอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง